

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

ID 1103

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	053 Психологія (бакалавр)	Назва освітньої програми	Психологія (2024)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. психології (ПС)

Викладач/викладачі

Періг Ірина Мирославівна, канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни є:

- створення умов для засвоєння студентами цілісної системи знань з питань розвитку експериментального методу в дослідженні психіки, розкритті сутності та принципів експериментального дослідження психіки, його структури, етапів та типів експерименту;
- розгляді основних складових експерименту: змінні, гіпотези, планування, обробка та інтерпретація результатів дослідження;
- у формуванні та розвитку професійно та особистісно важливих якостей майбутніх фахівців.

Формат курсу

Змішаний курс, що передбачає проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі системи A-Tutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.

Компетентності ОП

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

- інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов;

- загальних:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

- спеціальних:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх

Програмні результати навчання з ОП	<p>розв'язання.</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.</p> <p>ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.</p> <p>ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.</p> <p>ПР19. Реалізовувати професійну мобільність, що передбачає індивідуальну траєкторію та вибір сфери зайнятості психолога.</p>
Обсяг курсу	<p>Очна (денна) форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS — 5; лекції — 36 год.; практичні заняття — 36 год.; самостійна робота — 78 год.;</p> <p>Заочна форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS — 5; лекції — 8 год.; практичні заняття — 6 год.; самостійна робота — 136 год.;</p>
Ознаки курсу	<p>Рік навчання — 2; семестр — 4; Обов'язкова (для здобувачів інших ОП може бути вибірковою) дисципліна;</p> <p>кількість модулів — 2;</p>
Форма контролю	<p>Поточний контроль: здача тестових модулів, практичних завдань</p> <p>Підсумковий контроль: екзамен</p>
Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення	<p>Компетентності, що є передумовою вивчення "Експериментальної психології":</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.</p> <p>Дисципліни, які є передумовою вивчення "Експериментальної психології": "Загальна психологія", "Практикум із загальної психології", "Психодіагностика".</p>
Матеріально-технічне та/або інформаційне	<p>Ноутбук, мультимедійний проектор</p>

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс	Годин	
	<u>ОФЗО</u>	<u>ЗФЗО</u>
Тема 1. Становлення експерименту в психології		
1. Значення навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» для професійної підготовки психологів.	2	1
2. Експериментальна психологія: об'єкт, предмет і завдання.		
3. Передумови виникнення і становлення експериментального методу в психології.		
4. Тенденції розвитку й основні проблеми експериментального методу в психології.		
Тема 2. Методологія та структура наукового дослідження		
1. Наука як особлива сфера людської діяльності.		
2. Методологія науки.		
3. Структура наукового знання.		
4. Поняття парадигми наукового дослідження.	4	
5. Поняття «наукове дослідження» та методологічні засади наукового знання.		
6. Види наукових досліджень.		
7. Основні етапи наукового дослідження.		
Тема 3. Класифікація методів дослідження. Неекспериментальні методи		
1. Наукові підходи до класифікації методів дослідження.		
2. Спостереження як метод психологічного дослідження.		
3. Біографічний метод у психологічному дослідженні.		
4. Метод аналізу продуктів діяльності.	4	
5. Архівний метод у психологічному дослідженні.		
6. Бесіда, інтерв'ю та анкетування у психологічному дослідженні.		
7. Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження.		
Тема 4. Експеримент в психології: зміст та етапи проведення		
1. Особливості експериментального дослідження психіки.		
2. Види експериментальних досліджень.	2	1
3. Основні етапи експериментального дослідження.		
4. Стратегії формування вибірки. Генеральна сукупність. Репрезентативність вибірки.		
5. Труднощі експериментального дослідження психіки.		

Тема 5. Експериментальні змінні та засоби їх контролю

1. Види змінних.		
2. Незалежна змінна.		
3. Залежна змінна.	2	1
4. Контроль змінних.		
5. Надійність і валідність експериментального дослідження.		
6. Вимір змінних.		

Тема 6. Гіпотези у психологічному дослідженні

1. Гіпотеза і психологічні закономірності.		
2. Рівні гіпотез: теоретичний, емпіричний, статистичний.		
3. Види гіпотез (причинно-наслідкові, функціональної залежності та ін.).	2	1
4. Вимоги до формулювання гіпотез. Ознаки “правильної” гіпотези.		
5. Види експериментальних гіпотез (за Р. Готтсданкером).		
6. Принцип фальсифікованості та верифікованості наукової гіпотези.		
7. Експериментальні та статистичні гіпотези; 0-гіпотеза.		

Тема 7. Соціально-психологічні та етичні аспекти наукового дослідження

1. Експериментальне спілкування.		
2. Спілкування дослідника й досліджуваного в експерименті.	2	1
3. Типологія досліджуваних.		
4. Соціально-психологічні фактори експерименту.		
5. Засоби контролю ефектів спілкування в експерименті.		

Тема 8. Планування експерименту

1. Поняття про планування психологічного експерименту.		
2. Умови і форми планування.		
3. Типи планування.		
4. План як експериментальна схема варіювання умов незалежної змінної.	4	1
5. Види планів.		
6. Простий план і його різновиди.		
7. Складний (факторний) план.		
8. Типи експериментальних схем для одного досліджуваного.		

Тема 9. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани

1. Особливості доекспериментальних та квазіекспериментальних планів.	2	
--	---	--

2. Доекспериментальні плани.
3. Квазіекспериментальні плани.

Тема 10. Кореляційні дослідження в психології

1. Сутність кореляційного дослідження.
2. Види кореляційного зв'язку. 2
3. Контроль у кореляційних дослідженнях.
4. Галузі застосування кореляційних досліджень.

Тема 11. Кількісні методи обробки результатів психологічного дослідження

1. Особливості обробки результатів експериментального дослідження в психології.
2. Кількісна і якісна обробка. 2
3. Проблема узагальнення результатів дослідження. 1
4. Типові помилки узагальнення експериментальних даних.

Тема 12. Галузеві експерименти в психології

1. Соціально-психологічні експерименти.
2. Психологія експерименту в освітній сфері. 2
3. Психологічні експерименти в сфері трудових відносин та управління.
4. Моделювання психологічного експерименту.

Тема 13. Інтерпретація та оформлення результатів експерименту

1. Проблема узагальнення експериментальних даних.
2. Особливості обробки результатів експериментального дослідження в психології.
3. Форма представлення результатів дослідження. 2
4. Типові помилки узагальнення експериментальних даних. 1
5. Вимоги до складання звіту про результати експериментального дослідження психіки.
6. Складові звіту.

Тема 14. Форми представлення результатів дослідження. Написання наукової роботи

1. Класифікація форм наукових результатів дослідження.
2. Кваліфікаційна робота бакалавра і магістра: вимоги до написання. 4
3. Основні розділи кваліфікаційної роботи.
4. Наукова стаття: правила написання та оформлення результатів наукового дослідження.
5. Дотримання принципу академічної доброчесності.

РАЗОМ: 36 8

Практичні заняття (теми)	Годин		
	ОФЗО	ЗФЗО	
Тема 1. Становлення експерименту в психології	2		
Тема 2. Методологія та структура наукового дослідження	4		
Тема 3. Класифікація методів дослідження. Неекспериментальні методи	4		
Тема 4. Експеримент в психології: зміст та етапи проведення	2	1	
Тема 5. Експериментальні змінні та засоби їх контролю	2	1	
Тема 6. Гіпотези у психологічному дослідженні	2	1	
Тема 7. Соціально-психологічні та етичні аспекти наукового дослідження	2	1	
Тема 8. Планування експерименту	4	1	
Тема 9. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани	2		
Тема 10. Кореляційні дослідження в психології	2		
Тема 11. Кількісні методи обробки результатів психологічного дослідження	2		
Тема 12. Галузеві експерименти в психології	2		
Тема 13. Інтерпретація та оформлення результатів експерименту	2	1	
Тема 14. Форми представлення результатів дослідження. Написання наукової роботи	4		
	РАЗОМ:	36	6

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:

1. Історія розвитку вітчизняної експериментальної психології.
2. Історія розвитку міжнародної експериментальної психології.
3. Роль експериментального дослідження психіки у здобутті наукових психологічних знань.
4. Особливості досліджуваних при проведенні експерименту.
5. Найпоширеніші напрямки використання експериментального дослідження.
6. Контроль в експериментальному дослідженні.
7. Доцільність проведення психологічного експерименту.
8. Орієнтовний перелік вирішуваних питань при проведенні психологічного експерименту.
9. Експеримент у медичній галузі.
10. Скласти таблицю «Види експериментального дослідження».
11. Підготувати презентацію «Процедура проведення психологічного експерименту».
12. Проаналізуйте 5 експериментів за етапами проведення психологічного експерименту, виділіть тему і мету, гіпотезу, змінні, отримані результати, висновки.
13. Комунікативні артефакти і засоби їх попередження.
14. Стили взаємодії експериментатора та випробуваних у процесі спільної діяльності.
15. Застосування програми математико-статистичної обробки даних SPSS для психологів.

Інформаційні джерела для вивчення курсу

Методичне забезпечення

1. Дистанційний курс ID 1103 «Експериментальна психологія». Режим доступу: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>
2. Періг І.М. Експериментальна психологія / Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 053 «Психологія». Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2024. 41 с.

Рекомендована література

Основна література

1. Балабанова Л. М. Психологія експерименту: підручник. Харків: Фоліо, 2020. 280 с.
2. Бедан В.Б. Експериментальна психологія : курс лекцій (для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології). Одеса : ОЮА, 2020. 102 с.
3. Бедан В.Б. Експериментальна психологія : Робочий зошит для самостійної роботи студентів-психологів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс, 2021. 75 с.
4. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник. К.: «ВД «Професіонал», 2007. 208 с.
5. Карагодіна О. І. Практикум з експериментальної психології: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2017. 188 с.
6. Козлов В. В. Психологічний експеримент: теорія та практика. Львів: Видавництво Львівського університету, 2019. 246 с.
7. Колтунович Т.А., Чуйко Г.В., Чаплак Я.В. Соціально-психологічні експерименти : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 192 с.
8. Коpecь Л. Класичні експерименти в психології. Київ : Києво-Могилянська академія, 2010. 283 с.
9. Малхазов О.Р. Експериментальна психологія: практичний посібник. Київ: Талком, 2020. 321 с.
10. Семенов І. В. Методи експериментальної психології: навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2018. 172 с.
11. Радченко О. В. Експериментальна психологія у дослідженнях поведінки. Вінниця: Нова книга, 2021. 290 с.
12. Попова Н. П. Психологія наукового експерименту: теорія та методика. Дніпро: ДНУ, 2016. 198 с.
13. Brannigan Augustine The use and misuse of the experimental method in social psychology. A critical examination of classical research. London : Routledge. 2020. 228 p.

Допоміжна література

1. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. К.: МАУП, 2003. 120 с.
2. Вишньовський В.В., Періг І.М. Вплив психологічних інтервенцій на психологічне здоров'я людини в умовах війни. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. 2025. Т. 36 (75). №1.
3. Галян О. І., Галян І. М. Експериментальна психологія. Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2012. 400 с.
4. Гірняк Г.С. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів спеціальності 053 «Психологія». Тернопіль: ВПЦ Економічна думка, 2018. 60 с.
5. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
6. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Київський

університет, 2008. 286 с.

Інформаційні ресурси

1. Дистанційний курс ID 1103 «Експериментальна психологія». URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>.
2. Випуск 1-8 "Експерименти". URL: <https://www.youtube.com/watch?v=O1Dhsc2MSsc>.
3. Історія розвитку експериментальних досліджень у психології. URL: https://pidru4niki.com/14170120/psihologiya/istoriya_rozvitku_eksperimentalnih_doslidzhen_psihologiyi -
4. Конституція України: закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Кримінальний кодекс України / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
7. Цивільний кодекс України / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
8. Цивільно-процесуальний кодекс України / Офіційний сайт Верховної Ради країни. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
9. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України. Наказ: МОН України від 22.05.2018 № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
10. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. Редакція: 11.12.2022. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KD0001?an=902096>
11. <https://www.hogrefe.com/us/journal/experimental-psychology> - Experimental Psychology. The journal for experimental research in psychology.

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі ПС. Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль		Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Теоретичний курс	Практичне завдання	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота				
20	18		20	17		10	15	
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів			
Лекція 1	Практичне заняття №1	2	Лекція 10	Практичне заняття №10	2			
Лекція 2	Практичне заняття №2	2	Лекція 11	Практичне заняття №11	2			
Лекція 3	Практичне заняття №3	2	Лекція 12	Практичне заняття №12	2			
Лекція 4	Практичне заняття №4	2	Лекція 13	Практичне заняття №13	2			
Лекція 5	Практичне заняття №5	2	Лекція 14	Практичне заняття №14	2			
Лекція 6	Практичне заняття №6	2	Лекція 15	Практичне заняття №15	2			
Лекція 7	Практичне заняття №7	2	Лекція 16	Практичне заняття №16	2			
Лекція 8	Практичне заняття №8	2	Лекція 17	Практичне заняття №17	2			
Лекція 9	Практичне заняття №9	2	Лекція 18	Практичне заняття №18	1			

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
75-81	C	Добре
67-74	D	Задовільно
60-66	E	Задовільно
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри ПС, протокол №1 від «29» серпня 2024 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. психол. наук, доцент кафедри ПС

Ірина ПЕРІГ